

ПРОГРАМА ЗА КОНКУРСЕН ИЗПИТ ПО ИСТОРИЯ НА БЪЛГАРИЯ

Образуване и укрепване на българската държава. Произход и ранна история на славяните. Южните славяни и Византия през VI–VII в. Колонизацията на Балканския полуостров. Прабългари – произход и ранна история. “Старата Велика България” на хан Кубрат и нейното разпадане. Хан Аспарух и образуването на Дунавска България. Граници и първоначално устройство. Взаимоотношенията между прабългари и славяни. България при управлението на хан Тервел.

България през първата половина на IX в. Династичната криза през втората половина на VIII в. и нейното преодоляване. България при управлението на хан Крум – външнополитически успехи и вътрешнополитическа дейност. България при наследниците на хан Крум (Омуртаг, Маламир, Пресиян). Териториално разширение, строителна дейност и формиране на централизиран административен апарат.

България при управлението на княз Борис I. Политиката на хан Борис през периода 852–863 г. Покръстване на българите. Причини за приемането на християнството от хан Борис – вътрешни, международни, държавно-идеологически. Началото на християнизацията и съпротивата срещу нея. Дипломатическите ходове на княз Борис Михаил за независима българска църква. Статут и устройство на българската църква. Създаване и разпространение на славянобългарската книжнина – делото на Кирил и Методий и на техните ученици в България. Възникване на Плисковско-Преславската и Охридската книжовна школа. Преславският събор от 893 г. и неговите решения. Формиране на българската народност.

Политическо могъщество и културен разцвет на България при управлението на цар Симеон Велики. Княз Владимир Расате – опитът за връщане на езичеството. Преславският събор и неговите решения. Външната политика на княз Симеон през периода 893–904 г. Политиката на цар Симеон през периода 913–927 г. – борба с Византия за политическа хегемония на Балканския полуостров. “Златен век” на българската култура. Приносът на България за културното развитие на славянския свят.

Възстановяване и укрепване на българската държава (1186–1207 г.). Българските земи под византийска власт – административни и църковни промени. Опити за възстановяване на българската държава през XI в. Положението на българите през XII в. Освободителното движение на братята Асен и Петър и възстановяване на българската държава. Цар Калоян. Войни с Византия и Унгария. Унията с Римската църква. Отношенията с Латинската империя.

Политическа хегемония на България в Европейския югоизток при цар Иван Асен II. Временен политически упадък при цар Борил. Възшествието на Иван Асен II и политиката му спрямо Унгария, Епир, Никея и Латинската империя. Битката при Клокотница и нейните последици.

Възстановяване на Българската патриаршия.

Религиозни учения и еретически движения в Средновековна България (X–XIV в.). Поява и идеология на богомилството. Религиозни учения и ереси през XIV в. – исихазъм, варлаамитство, адамитство, ерес на юдействците.

Антиосманска съпротива на българите през XV–XVII в. Османската политическа система и българите. Форми и методи на прояви на съпротива. Опити за възстановяване на българската държавност. Същност и значение на хайдушкото движение.

Ранно българско възраждане (XVIII – началото на XIX в.). Същност, съдържание и периодизация на възрожденската епоха. Стопанско, социално и демографско развитие на българското общество през XVIII и първите десетилетия на XIX в. Разпадане на османската социално-политическа система. Зараждане на националноосвободителна идеология. Паисий Хилендарски и неговата “История славянобългарска”. Обществено-политическа дейност на епископ Софроний Врачански.

Движение за новобългарска просвета през Възраждането. Просветното дело до XIX в. Предпоставки за прехода към светска просвета. Възникване и разпространение на взаимни и класни училища в българските селища. Видни просветители и водещи просветни идеи. Европейски влияния върху българското просветно дело. Значение на движението за новобългарска просвета.

Църковно-националните борби на българския народ през Възраждането. Предпоставки, развитие и характер на църковно-националните борби. Първи сблъсъци с гръцкото духовенство. Неофит Бозвели и Иларион Макариополски. Българският Великден. Учредяване на Българската екзархия. Формиране на българската нация.

Начало на организирано националноосвободително движение. Политически движения и прояви на българите през XVIII и първата половина на XIX в. Отражение на Кримската война и общественно-политическите промени в българските земи. Г. С. Раковски – идеолог и стратег на националноосвободителната борба. Идеини течения и политически инициативи в българското възрожденско общество през 60-те години на XIX в.

Създаване и дейност на Българския революционен централен комитет (1869–1875 г.). Нов етап в националноосвободителното движение. Политическа дейност и идеология на Любен Каравелов. Създаване на БРЦК. Васил Левски – дейност и идеология. Създаване на Вътрешната революционна организация. Криза в БРЦК след смъртта на Васил Левски. Христо Ботев – дейност и идеология. Опит за въстание през 1875 г.

Априлското въстание от 1876 г. Гюргевски революционен комитет. Подготовка на въстанието. Избухване и ход на въстанието. Четата на Христо Ботев. Характер и значение на Априлското въстание. Отзвук в

Европа.

Руско-турската война 1877–1878 г. и освобождението на България. Българският въпрос и европейската дипломация през втората половина на 1876 г. Дипломатическата и военната подготовка на Руско-турската война от 1877–1878 г. Създаване на Българското опълчение. Начало и ход на военните действия. Одринско примирие. Санстефански предварителен договор. Берлински конгрес и Берлински договор.

Възстановяване и уредба на българската държава 1878–1879 г. Временно руско управление. Съпротива срещу Берлинския договор. Комитетите “Единство”. Кресненско-Разложкото въстание. Уредба на Княжество България. Учредително събрание и приемане на Търновската конституция. Първо Велико народно събрание и избор на княз. Изработване на Органически устав за Източна Румелия.

Обществено-икономическо и политическо развитие на Княжество България от Освобождението до 1885 г. Аграрен преврат. Социално-икономически промени в градовете. Демографски промени. Партийно-политическа система и партии. Първо българско правителство. Управление на Либералната партия. Държавният преврат на 27 април 1881 г. и Режимът на пълномощията. Възстановяване на конституционното управление.

Съединението на Княжество България с Източна Румелия. Статут, административно устройство и политическо развитие на Източна Румелия. Движение за съединение. Образуване и дейност на БТРЦК. Провъзгласяване на Съединението. Международен отзвук на Съединението. Сръбско-българската война. Букурещки мирен договор. Признаване и значение на Съединението.

Обществено-икономическо и политическо развитие на България от Съединението до края на XIX в. Тенденции и процеси в икономическия и обществения живот. Управление на Народнолибералната партия на Стефан Стамболов. Вътрешна и външна политика. Икономическа политика. Управление на Народната партия – външна и вътрешна политика. Обща картина на обществено-политическия живот в България в края на XIX в.

Националноосвободително движение в Македония и Одринска Тракия в края на XIX и началото на XX в. Социално-икономическо и политическо положение на българите извън Княжество България. Дейността на Българската екзархия в Македония и Одринско. Политиката на българските правителства по националния въпрос. Основаване и дейност на ВМОРО и ВМОК. Илинденско-Преображенското въстание. Подготовка, избухване и ход. Причини за неуспеха. Значение на въстанието. Развитие на националноосвободителното движение през периода 1903–1912 г.

България в началото на XX в. (1901–1912 г.). Българската икономика в първото десетилетие на XX в. Партийно-политическата система в началото на века. Управление на Народнолибералната партия. Управление на Демократическата партия. Обявяване на българската независимост.

Личен режим. Начална подготовка за война срещу Турция.

България през Балканските войни (1912–1913 г.). Подготовка на България за война. Създаване на Балканския съюз. Начало и ход на войната. Значение на войната. Лондонски мирен договор. Междусъюзническа война. Букурещки и Цариградски мирен договор. Първа национална катастрофа.

Участието на България в Първата световна война (1915–1918 г.). Социално-икономическо и вътрешнополитическо развитие в началния период на войната (1914–1915). България в политическите и военните планове на държавите от Централните сили и Антантата. Намеса в Първата световна война и военните действия срещу Сърбия, Румъния и на Македонския фронт. Стопанска политика в условията на война. Пробивът при Добро поле, Войнишкото въстание и подписването на Солунското примирие. България непосредствено след Първата световна война. Съглашенска окупация. Ньойски мирен договор.

ПРЕПОРЪЧИТЕЛНА ЛИТЕРАТУРА

1. Задължителна подготовка

Андреев, Й. и др. История и цивилизация. 11. клас. (Задължителна и профилирана подготовка). София, 2002, 2003.

Гюзелев, В. и др. История и цивилизация. 11. клас. София, 2012.

Делев, П. и др. История и цивилизация. 11. клас. София, 2012.

Мутафчиева, В. и др. История и цивилизация. 11. клас. София, 2012.

Лазаров, И. и др. История и цивилизация. 11. клас. Велико Търново, 2005.

2. Профилирана и допълнителна подготовка

Бонева, В., Р. Ангелова, Т. Тодоров. Тестове по история на България. Шумен, 2009.

Лазаров, И., П. Павлов, И. Тютюнджиев, М. Палангурски. Кратка история на българския народ. София, 1999.

Лазаров, Ив. и др. История на България. Тестове и конспекти за кандидат-студенти. Велико Търново, 2003.

Божилков, И., В. Гюзелев. История на България. Т. I: История на средновековна България VII–XIV век. София, 1999.

Георгиева, Ц., Н. Генчев. История на България. Т. II: История на България XV–XIX век. София, 1999.

Стателова, Е., Ст. Грънчаров. История на България. Т. III: История на Нова България 1878–1944. София, 1999.